

Nr 162.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av § 17 mom. 6 och § 27 mom. 1 B värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443); given Stockholms slott den 25 februari 1938.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av § 17 mom. 6 och § 27 mom. 1 B värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443).

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Janne Nilsson.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av § 17 mom. 6 och § 27 mom. 1 B värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443).

Härigenom förordnas, att § 17 mom. 6 och § 27 mom. 1 B värnpliktslagen den 30 juni 1936 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

§ 17.

6. Uppskov med påbörjande av annan i denna lag föreskriven tjänstgöring i fredstid än ovan i mom. 1 sägs, så ock hemförlovning från sådan tjänstgöring må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer.

§ 27.

1. Utbildningstid för värnpliktiga, uttagna till linjetjänst.

B. Värnpliktig, vilken — — — angives, nämligen:

- a) vid *hären* — — — efter inskrivningsåret;
- b) vid *flottan* — — — nästföljande år;
- c) vid *kustartilleriet* — — — inskrivningsåret; samt
- d) vid *flygvapnet* i sammanlagt tvåhundra sextio dagar, vilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under inskrivningsåret eller i två omgångar, av vilka den ena tager sin början under inskrivningsåret och den andra fullgöres före utgången av tredje året efter inskrivningsåret.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

---

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 25 februari 1938.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS,
MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för försvarsdepartementet anmäler uppkomna frågor rörande vissa ändringar i värnpliktslagen samt anför:

Chefen för armén och chefen för flygvapnet hava i särskilda underdåniga skrivelser anhållit, att vissa ändringar måtte vidtagas i värnpliktslagen. Sålunda har chefen för armén föreslagit, att bestämmelser om rätt till uppskov med landstormsövning måtte införas i lagen. Den av chefen för flygvapnet gjorda framställningen avser ändrade bestämmelser om tjänstgöring vid flygvapnet för studenter och likställda samt sjökaptener och likställda.

Vad först beträffar *frågan om rätt till uppskov med landstormsövning* må erinras därom, att enligt § 36 mom. 1 värnpliktslagen värnpliktiga, vilka uttagits till linjetjänst, äro — med vissa undantag — skyldiga att före utgången av andra året efter inträdet i landstormen för sin utbildning deltaga i en landstormsövning. Denna utgöres för värnpliktiga i allmänhet av landstormsrepetitionsövning om fem dagar samt för dem, vilka på grund av fast anställning vid krigsmakten eller i egenskap av studenter och likställda eller sjökaptener och likställda tidigare undergått befälsutbildning eller vilka uttagits till underbefäl eller fackmän, av landstormsbefälsövning om tolv dagar.

Angående uppskov med fullgörandet av värnpliktstjänstgöring i fredstid meddelas bestämmelser i § 17 värnpliktslagen. I mom. 1 och 2 av detta lagrum angivas förutsättningarna för erhållande av uppskov med påbörjande av första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd för värnpliktiga, vilka uttagits till linjetjänst. I lagrummets 3—5 moment behandlas förutsättningarna för hemförlovning från redan påbörjad dylik tjänstgöring ävensom för uppskov med återstående del av sådan tjänstgöring m. m. Slutligen stadgas i lagrummets 6 mom., att uppskov med påbörjande av i § 27 värnpliktslagen föreskriven annan tjänstgöring än nyss nämnts — d. v. s. repetitionsövning eller tjänstgöring i ersättningsreserven eller handräckningstjänst — ävensom hemförlovning från sådan tjänstgöring må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer. Stadganden härom äro meddelade i inskrivningsförordningen.

I sin inledningsvis berörda, den 18 januari 1938 dagtecknade skrivelse har *chefen för armén* anført:

Såväl landstormsbefäls- som landstormsrepetitionsövning är av så kort varaktighet, att deltagande däri icke torde i regel bliva till sådant förfång för

den enskildes förvärvsverksamhet, att uppskov kan anses motiverat. Värnpliktslagen innehåller icke heller någon bestämmelse, på vilken medgivande av uppskov med fullgörande av landstormsövning av nämnda slag kan stödjas eller av vilken kan slutas, att uppskovsmöjlighet avses.

Det synes emellertid icke obilligt, att denna möjlighet beredes värnpliktig, i det fall deltagande skulle komma att för honom medföra avsevärt men. I värnpliktslagen § 17 mom. 1 angivna skäl för beviljande av uppskov med påbörjande av första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd för värnpliktiga uttagna till linjetjänst synas sålunda böra givas tillämplighet jämväl i fråga om uppskov med fullgörande av landstormsbefäls- eller landstormsrepetitionsövning. Uppskov bör därjämte kunna medgivas å sjömanshus inskriven värnpliktig, som är inmönstrad till sjöfart, ändock att härvid icke avses hyra å fartyg i utrikes fart. För tillgodoseende av här nämnda önskemål synas vissa ändringar i gällande värnpliktslag och inskrivningsfördordning böra vidtagas.

På grund av vad sålunda anförts har chefen för armén hemställt, såvitt nu är i fråga, att § 17 mom. 6 värnpliktslagen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Uppskov med påbörjande av i § 27 föreskriven annan tjänstgöring än ovan i mom. 1 sägs eller med i § 36 mom. 1 första stycket föreskriven landstormsrepetitionsövning eller i andra stycket samma mom. föreskriven landstormsbefälsövning, så ock hemförlovning från sådan tjänstgöring må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer.

I avgivet utlåtande har *chefen för försvarsstaben* förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget.

Beträffande *tjänstgöring vid flygvapnet för värnpliktiga, tillhörande värnpliktsgrupperna studenter och likställda samt sjökaptener och likställda*, stadgas i § 27 mom. 1 B d) värnpliktslagen, att tjänstgöringen — sammanlagt 260 dagar — skall fullgöras i en följd med början under inskrivningsåret eller nästföljande år.

I sin förut berörda, den 22 september 1937 avlätna skrivelse har *chefen för flygvapnet* anført, bland annat:

Enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 225 till 1936 års riksdag skall flygvapnet av ifrågavarande värnpliktiga tilldelas dels officers-, reservofficers- och flygingenjöraspiranter, dels värnpliktiga i specialtjänst. De värnpliktiga av den förstnämnda kategorien, vilkas tjänstgöring såsom aspiranter måste avbrytas, avses för utbildning vid väderleks- eller fotografiavdelning. Jämlikt generalorder nr 238/1937 kunna de dessutom utbildas till vissa andra befattningar.

Det har redan visat sig förknippat med stora svårigheter att anordna utbildningen i en följd för samtliga förutvarande aspiranter. Dessutom kan flygvapnet icke effektivt tillgodogöra sig deras facktjänstgöring, därest samtliga skola fullgöra sin tjänstgöring i en följd.

Enligt bestämmelser, vilka gälla för hären tilldelade värnpliktiga av motsvarande kategori, må värnpliktstjänstgöring fullgöras i en eller två omgångar. Det synes icke mer än skäligt, att liknande förmån beredes flygvapnets värnpliktiga studenter och likställda.

På grund av vad sålunda anförts har chefen för flygvapnet anhållit, att ifrågavarande stadgande i värnpliktslagen måtte ändras sålunda, att tjänstgöringen må kunna fullgöras antingen i en följd med början under inskrivningsåret eller i två omgångar, av vilka den andra fullgöres före utgången av tredje året efter inskrivningsåret.

Chefen för försvarsstaben har i avgivet utlåtande tillstyrkt en lagändring av i huvudsak den innebörd, chefen för flygvapnet föreslagit.

Vad först beträffar frågan om uppskov med landstormsövning torde anledningen till att i värnpliktslagen icke upptagits bestämmelser i sådant hänseende vara att söka däri, att med hänsyn till övningens kortvarighet uppskov med densamma ansetts behöva ifrågakomma endast mera undantagsvis samt att i dylika fall förutsättning för befrielse från övningens fullgörande enligt § 16 mom. 5 värnpliktslagen antagits som regel skola vara för handen. Med nu gällande bestämmelser skulle det emellertid onekligen i en del fall kunna komma att inträffa, att befrielse från landstormsövnings fullgörande måste meddelas i anledning av förfall av övergående art och sålunda en del värnpliktiga befrias från denna övning utan att detta behövt ske, därest möjlighet till uppskov förelegat. I detta sammanhang kan erinras, att i 1914 års värnpliktslag, enligt vilken landstormsövningen även för det värnpliktiga befälet omfattade endast fem dagar, ett stadgande upptagits av samma innebörd som det av chefen för armén nu föreslagna. Då det synes angeläget, att så många värnpliktiga som möjligt erhålla utbildning såsom landstormsmän, har jag ansett mig böra framlägga förslag till ändring i § 17 mom. 6 värnpliktslagen av den innebörd, chefen för armén förordat. Förslaget innebär i förhållande till den av chefen för armén föreslagna lydelsen någon förenkling i stadgandets avfattning. Till de ändringar i inskrivningsförrordningen, vilka böra följa av förslagens genomförande, torde jag få återkomma i annat sammanhang.

Beträffande tjänstgöringens fullgörande för flygvapnet tilldelade värnpliktiga studenter och likställda samt sjökaptener och likställda föreligger enligt gällande värnpliktslag den olikheten i förhållande till motsvarande kategorier vid hären, att tjänstgöringen skall fullgöras i en följd och sålunda icke kan uppdelas i tjänstgöringsomgångar. Enligt vad chefen för flygvapnet framhållit medför detta ur tjänstesynpunkt vissa olägenheter. Jag har vid sådant förhållande funnit en ändring i § 27 mom. 1 B d) värnpliktslagen motiverad samt låtit upprätta förslag därtill, i huvudsak överensstämmande med vad chefen för flygvapnet föreslagit.

De föreslagna lagändringarna torde böra träda i kraft dagen efter utfärdandet.

Föredraganden hemställer, att ett i enlighet med vad sålunda anförts inom försvarsdepartementet upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av § 17 mom. 6 och § 27 mom. 1 B värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443) måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Departements-
chefen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl-Axel Block.